

Bijlage 2, Participatieverslag

Participatiemomenten

31 maart 2025	Raadsinformatieavond Warmtetransitie Presentatie (op locatie) over Warmteprogramma, toelichting proces en uitdagingen. Gelegenheid voor raadsleden om gedachten over Warmteprogramma te delen. Aanwezig: van elke raadsfractie één à twee personen
8 april 2025	Inloopmarkt intern Kraampjes met toelichting Warmteprogramma (inhoud en proces), project duurzame warmtevoorziening Driebergen en Duurzame Wijk (wijkgrenzen en hoe de keuze te maken om met een wijk te starten). Gesprek over raakvlakken tussen warmtetransitie en andere vakgebieden Aanwezig: +/- zes relevante vakgebieden
8 april 2025	Inloopmarkt voor raadsleden, inwoners en bedrijven Kraampjes met toelichting Warmteprogramma (inhoud en proces), project duurzame warmtevoorziening Driebergen en Duurzame Wijk (wijkgrenzen en hoe de keuze te maken om met een wijk te starten). Aanwezig: +/- 21 bezoekers
22 mei 2025	Gesprek met woningcorporaties en huurdersbelangenverenigingen Presentatie (op locatie) over Warmteprogramma door gemeente, toelichting proces en uitdagingen. De volgende onderwerpen zijn besproken: - betaalbaarheid, - keuze voor volgorde van wijken, - keuze voor warmtestrategie per wijk, - overige aandachtspunten Aanwezig: 2 van de 7 vertegenwoordigers live aanwezig op de gezamenlijk gekozen datum; de afwezigen zijn via e-mail bijgepraat en uitgenodigd contact op te nemen als uit het verslag blijkt dat niet alles is gezegd wat voor hen van belang is. Rhenam heeft schriftelijk informatie gegeven over mogelijkheden en beperkingen.
15 juli 2025	Bespreking Stedin Het Warmteprogramma stond op de agenda van het reguliere periodieke overleg (online) tussen gemeente en Stedin. Voorafgaand is een besprekstuk toegestuurd, met daarin het voorstel van de gemeente m.b.t. de volgende onderwerpen:

	- netcongestie, - aanwijsbevoegdheid, - keuze voor warmtestrategie per wijk. Aanwezig: gebiedsregisseur energietransitie binnen Stedin.
19 september 2025	Projectgroep Duurzame Warmtevoorziening Wildbaan/Dennenburg Driebergen-Rijsenburg (warmtenet) Het Warmteprogramma stond op de agenda van een regulier projectgroeptoverleg (op locatie). Voorafgaand is een werkversie van het Warmteprogramma toegestuurd, met verzoek om feed-back op (tenminste) de volgende onderwerpen: - inzet aanwijsbevoegdheid; - leidende principes voor warmtestrategie per wijk; - mogelijk warmtenet Wildbaan/Dennenburg; - netcongestie. Aanwezig: vertegenwoordiger vanuit HDSR, Heuvelrug Energie en inwoner van de wijk. Schriftelijke reactie van vertegenwoordiger vanuit NabijWonen.
22 september	Natuur- en milieufederatie Utrecht (NMU) In een aparte afspraak (fysiek) is de vooraf toegestuurde werkversie van het Warmteprogramma besproken. De volgende onderwerpen zijn besproken: - doelstelling; - leidende principes; - gewenste betrokkenheid bij WUP's; - rol van warmtegemeenschappen. Aanwezig: projectleider Klimaat- en energietransitie.
23 september	Lokale energiecoöperatie Heuvelrug Energie In een aparte afspraak (fysiek) is de vooraf toegestuurde werkversie van het Warmteprogramma besproken. De volgende onderwerpen zijn besproken: - doelstelling; - leidende principes; - gewenste betrokkenheid bij WUP's; - rol van utiliteit; - ruimte voor bewonersinitiatieven; - warmtebronnen en collectieve warmte. Aanwezig: voorzitter en penningmeester bestuur Heuvelrug Energie
22-30 september	Programma Duurzaamheid gemeente Utrechtse Heuvelrug In aparte afspraken met diverse disciplines binnen het programma Duurzaamheid zijn de doelen, leidende principes en specifieke onderwerpen getoetst. Aanwezig: programmamanager, wijkaanpak, gemeentebrede doelgroepeenaanpak, energie-armoede, lokaal klimaatakkoord, maatschappelijk vastgoed, bedrijven, wonen.

30 september	UWO-in-oprichting (Netverder en provincie Utrecht) Schriftelijke check of teksten over evt. Warmtebedrijf kloppen met visie van UWO-in-oprichting. Check bij: contactpersoon Netverder, contactpersoon provincie Utrecht.
--------------	--

Wijzigingen n.a.v. participatie

Inloopmarkt

Uitgangspunten en leidende principes

In de tekst verwerkt:

- neem ook bedrijven en (maatschappelijke) organisaties mee, o.a. scholen (op diverse plekken verwerkt);
- betaalbaarheid: behoefte aan kostenplaatje voor de bewoners en planning (verwerkt);
- de energiekosten zullen sowieso denk ik omhoog gaan, omdat er veel moet worden geïnvesteerd. Het moet niet zo zijn dat mensen die nu al moeilijk rond komen, straks hun huis uit moeten t.g.v. de gestegen energiekosten. Eventueel zou een alternatieve woning geboden moeten worden (reactie: opgenomen onder 'gebiedsgerichte aanpak; niemand komt in de kou te zitten');
- betaalbaarheid voor bewoners is belangrijker dan maatschappelijke kosten. Maar ik zou liever de beste technisch efficiënte en toekomstbestendige oplossing hebben i.p.v. prijs leidend laten. Bewoners met minder draagkracht toeslag, vgl. huurtoeslag? (reactie: betaalbaarheid voor bewoners zwaarder laten wegen).

Opmerkingen die we voor zover mogelijk later verwerken in de gemeentebrede aanpak en/of bij het opstellen van WUP's:

- wat is het advies als de cv-ketel nu vervangen moet worden;
- haal het gasnet niet te vroeg weg: stel dat in de toekomst waterstof of een ander groen gas toch beschikbaar komt, dan kunnen de gasleidingen misschien worden benut (reactie: gasleidingen zijn te poreus voor waterstof, dat lekt, maar voor andere gassen zou dit de moeite waard kunnen zijn);
- waarom heeft een warmtenet de voorkeur boven individuele warmtepompen? (reactie: daarmee wordt per huishouden minder energie verbruikt).

Opmerkingen die we niet goed kunnen plaatsen:

- waarom bedrijventerrein als apart gebied beschouwen, de belasting van het net is egaler als het samen gaat (reactie: een bedrijventerrein kent andere uitdagingen dan een woonwijk, de ondersteuning is daarom verschillend, dit is niet van invloed op hoe het elektriciteitsnet wordt benut);
- alle objecten die warmte en/of elektriciteit nodig hebben meenemen. Niet de grens van de bebouwde kom als 'no go' beschouwen maar meenemen in de afwegingen.

Gebiedsgrenzen

De voorgestelde grenzen van enkele wijken zijn iets verlegd n.a.v. reacties tijdens de inloopmarkt.

Volgorde voor starten van Duurzame Wijken

Suggesties om de keuze voor de eerstvolgende wijk op te baseren:

- o.b.v. gebiedsontwikkeling zoals Maarsbergen -> na ondertunneling;
- maatschappelijk vastgoed kan goed meekomen.

We begrepen niet zo goed wat hier precies mee bedoeld werd en wat de relatie is met de keuze voor het starten van een Duurzame Wijk. Daarom hebben we deze suggesties niet verwerkt.

Keuze warmtebron

- zou je laag langs de A12 geen windvangers kunnen plaatsen die de wind die de auto's en vrachtwagens veroorzaken omzetten in energie (reactie: wat een leuk vindingrijk idee! We verwachten dat dit (te) weinig energie oplevert, maar het zou best interessant zijn om dat eens uit te zoeken);
- mini-warmtenetten en/of vijvers zoals in Soest (verwerkt onder warmtebronnen);
- methaan (=groen gas, in de tekst is uitgelegd waarom we dit niet als alternatief beschouwen);
- "Yes!"; instemming met de zin "wat we nu denken dat de beste oplossing is per wijk, kan tussen nu en 2050 nog wijzigen als er nieuwe technieken, ontwikkelingen en inzichten beschikbaar zijn" (in tekst opgenomen);
- In reactie op de tekst dat groen gas niet beschikbaar is voor de gebouwde omgeving: Hoe gaat dat gemonitord worden? Onafhankelijke partijen? Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald (reactie: op landelijk niveau wordt gekeken hoeveel groen gas er beschikbaar is en voor welke toepassing dit bij voorkeur wordt ingezet).

Overige aandachtspunten

- er is straks een hoop te recycleren, eerst de afgedankte cv-ketels en later de warmtepompen. Zijn er wel op deze relatief korte termijn voldoende warmtepompen te produceren? (reactie: de markt was hier klaar voor dankzij het kabinetsvoornemen om vanaf 2026 het plaatsen van hybride warmtepompen te verplichten als een cv-ketel vervangen moest worden. Dit besluit is echter teruggedraaid. Zodra zo'n besluit weer wordt genomen, mag aangenomen worden dat de markt er redelijk snel op in kan spelen);
- goed de consumentenprogramma's en vereniging Eigen Huis commentaar volgen!;
- denk ook aan het afval dat dit (warmtepompen) geeft als de pompen aan vervanging toe zijn -> dat zijn ook kosten en milieubelasting. Ook moeten de afgedankte cv-ketels worden gerecycled.
- Succes!

Woningcorporaties en huurdersbelangenverenigingen

Rhenam geeft aan dat het bezit versnipperd is en dat er de komende tien jaar geen woningen actief aardgasvrij gemaakt zullen worden. Waar isolatie wordt aangebracht, zal dat waarschijnlijk niet nog voldoende zijn ter voorbereiding op aardgasvrij verwarmen (isolatiestandaard).

Reactie: op het moment dat we een WUP gaan opstellen, betrekken we Rhenam (en de andere stakeholders in de wijk) om uit te zoeken waar mogelijkheden en beperkingen zitten. We gaan in gesprek om te kijken wat er wél mogelijk is en op welke termijn.

In het gesprek kregen we de volgende tips, die met name gericht zijn op betaalbaarheid, de zorg voor de mensen om wie het gaat en het lang van te voren al duidelijkheid geven over ontwikkelingen:

- betrek ook de nu niet uitgenodigde woningcorporaties (Stedelink) + zorgorganisaties (Habion, Woonzorg Nederland) (reactie: bij het opstellen van een WUP zullen we dit zeker doen);
- let erop dat tijdens participatie de communicatie op B1-taalniveau is (goed te begrijpen voor de meeste mensen);
- voor woningcorporaties is het belangrijk om zo vroeg mogelijk te weten welke ontwikkelingen er aan komen, omdat meerjarenplanningen voor vastgoed vaak een lange looptijd hebben;
- houdt bij het inzetten van de aanwijsbevoegdheid rekening met de financiële draagkracht van de wijk(bewoners);
- kies voor de oplossing met de laagste kosten voor de bewoner (dus niet met de laagste kosten op nationaal niveau), anders zijn er waarschijnlijk mensen die het financieel niet kunnen opbrengen (reactie: verwerkt onder leidende principes, definitie betaalbaarheid);
- wijken met gespikkeld bezit (deels woningcorporatie, deels particulier eigendom) zijn lastiger, doe die niet als eerste (reactie: verwerkt in de leidende principes voor het kiezen van een wijk);
- in sommige woningen is verwarming op lage temperatuur misschien technisch wel een alternatief, maar daarvoor is isolatie en kierdichting nodig en dat is niet altijd financieel op te brengen. Dan is een ander soort gas of een warmtenet op hogere temperaturen toch wel heel welkom (reactie: dit aspect komt aan bod bij het opstellen van een WUP);
- veel gemeenten gaan tegelijk aan de slag, dat is lastig te plannen voor woningcorporaties;
- als er vandaag een cv-ketel moet worden vervangen, is in die woning pas over 15-18 jaar weer een natuurlijk moment om over te stappen op een andere warmtebron, anders is het kapitaalvernietiging (reactie: dit zullen we meenemen in het projectplan Duurzame Wijk).

Stedin

Kan zich vinden in het tekstvoorstel m.b.t. netcongestie en inzet van de aanwijsbevoegdheid.

Standpunt van Stedin is er correct in verwoord. Paar puntjes op de i gezet.

Projectgroep Warmtenet

- Stroomschema voor keuze warmtestrategie in 'leidende principes' (H2) verduidelijkt en tekst 'Warmtestrategie per wijk' hierop aangepast

NMU

- Compliment voor methode 'al doende leren' wijkaanpak voor kennisgeving aangenomen;
- Het stuk was geschreven voor vakgenoten; lezers met veel achtergrondkennis. De tekst is wat toegankelijker gemaakt voor algemeen publiek;
- In paragraaf over Warmtenet staat een wat uitgebreid juridisch stuk. De tekst is gehandhaafd, omdat we het belangrijk vinden om goed in beeld te hebben welke stappen de gemeente allemaal te zetten heeft;
- Kleine restwarmtebronnen duidelijker toegelicht;
- Voor kennisgeving aangenomen dat NMU vanuit het Servicepunt Warmte cursussen aanbiedt aan bewonersinitiatieven;
- Voor kennisgeving aangenomen dat het waardevol kan zijn om een wijkaanpak niet smal in te steken vanuit energietransitie, maar juist vanuit een waardegedreven breder perspectief (fysieke en sociale veiligheid, ruimtelijke inrichting, oplossen dagelijkse ergernissen e.d.);
- Voor kennisgeving aangenomen dat het mogelijk is dat netcongestie nooit helemaal verdwijnt;
- De rol van Warmtegemeenschappen toegevoegd aan leidende principes voor het bepalen van een warmtestrategie per wijk;
- Voor kennisgeving aangenomen dat het stuk wat technisch van aard is, terwijl energietransitie daarnaast ook een sociaal vraagstuk is, het sociale gedeelte komt in de volgende fase van Wijkuitvoeringsplannen uitvoerig aan bod en past nog niet goed in het Warmteprogramma dat overkoepelend van aard is.

Heuvelrug Energie

- De rol van Warmtegemeenschappen toegevoegd aan leidende principes voor het bepalen van een warmtestrategie per wijk;
- 'Warmtenetprojecten: van groot naar klein' toegevoegd aan leidende principes voor het bepalen van warmtestrategie;
- Stroomdiagram met keuze voor warmtebronnen verduidelijkt;
- De aanpak voor bedrijven en maatschappelijk vastgoed is duidelijker omschreven;
- Passage toegevoegd over thuisbatterijen;
- Passage toegevoegd over onwenselijkheid van houtstook;
- Attendering op EPBD IV, benutten koppelkansen en aanpassing labelsystematiek voor kennisgeving aangenomen.

Programma Duurzaamheid gemeente Utrechtse Heuvelrug

- De afbakening en omschrijving van de wijkgerichte aanpak is aangescherpt
- De aanpak voor bedrijven en maatschappelijk vastgoed is duidelijker omschreven

- De hoofdstukstructuur van de aanpak tot 2036 is gewijzigd
- Stroomschema voor keuze warmtestrategie in 'leidende principes' (H2) verduidelijkt en tekst 'Warmtestrategie per wijk' hierop aangepast
- Informatie ontvangen voor de beschrijving van financiën, capaciteit en monitoring

UWO-in-oprichting (Netverder en provincie Utrecht)

We kregen de volgende tip:

- Is het nu al duidelijk op welke manier het warmtebedrijf vorm gaat krijgen (governance)? Zo ja, neem dat dan alvast op in de tekst. (Reactie: dit is nog niet duidelijk, we volgen de ontwikkeling die het UWO-in-oprichting doormaakt en zoeken t.z.t. samen met de projectgroep warmtenet naar een passend type warmtebedrijf op het gebied van governance, mogelijke rol van warmtegemeenschap, haalbaarheid/draagkracht qua investering, mogelijkheid om het financiële risico op te vangen, etc.)